

A FOLYAMATOS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS ÚJ UTJAI.

A szakirodalmi tájékoztatásnak, s ezen belül a műszaki tájékoztatásnak, a közreadás időszakossága szempontjából az évtizedes kialakult gyakorlat szerint két fő típusa ismeretes: az eseti és a folyamatos tájékoztatás. Az eseti tájékoztatás típusos megjelenési formái a különféle bibliográfiai kiadványok és bibliográfiai írásos, valamint szóbeli tájékoztatások. A bibliográfiai kiadványok között is akadnak ugyan folyamatosan kiadott, rendszeres időszakonként megjelenő nyomdai vagy sokszorosított termékek, /ilyenek főleg a nemzeti bibliográfiák, valamint a kiadóvállalati időszakos bibliográfiák/, ezek azonban inkább csak olyan kivételeket képviselnek a bibliográfiai eseti megjelenési típusában, amelyek nem döntenek meg, legfeljebb színesebbé teszik a típusos alakulás szabályszerűségét.

A folyamatos szakirodalmi tájékoztatás típusos formáit a szűkebb értelemben vett dokumentációs kiadványok adják, amelyek éppen időszakos megjelenésük és folyamatos készítésük miatt különültek el a múlt század dereka óta a szakirodalmi tájékoztatás bibliográfiai megjelenési formáitól. A folyamatos szakirodalmi tájékoztatásban általában, és a műszaki tájékoztatás specializált területén is a dokumentáció több évtizedes gyakorlatában két fő tipológiai forma öltött sajátosan jellemző formát: a referáló lapok és a tájékoztató kartonszolgálat, amely utóbbi magyarországi elterjedésében figyelőszolgálat néven ismeretes. A folyamatos műszaki szakirodalmi tájékoztatásnak ez az alapvető két típusa a műszaki dokumentáció magyarországi kezdeteitől fogva meggyökeresedett. A Magyar Mérnökök Szabad Szakszervezetének kiadásában a műszaki dokumentáció szervezésével egyidejűleg s annak látható eredményeként már 1947-ben utnak indult a Külföldi Technika Szemléje című referáló folyóirat. 1949-től kezdődően pedig a Műszaki Dokumentációs Központ indította utjukra a közben megszűnt előbbi referáló folyóirat helyett több sorozatban szakosított referáló lapszemléit, amelyek azóta mind terjedelemben, mind a feldolgozás minősége szempontjából jelentős fejlődésen mentek át, s ma a szakirodalmi tájékoztatásban az OMK egyik legjelentékenyebb hozzájárulását jelentik.

De ugyancsak megjelent már a folyamatos műszaki tájékoztatás másik ismert formája: a figyelő kartonszolgáltatás a magyar műszaki dokumentációs szolgálat kezdetein. A Műszaki Dokumentációs Központ /illetve akkor még az Országos Találmányi Hivatal dokumentációs osztálya/ az előbb már említett Külföldi Műszaki Lapszemléjét olyan előállítási mód szerint adta ki, amely szerint a folyóirat egyoldalas nyomással készült úgy, hogy mindenegyes A-4 méretű folyóiratoldal 8 db. A-7 méretű téglányra beosztva 8 db. A-7 méretre sokszorosított referátumot tartalmazott. Ezzel a módszerrel lehetővé vált a műszaki lapszemléknek kartonszolgáltatásként való felhasználása is, mert egy-egy folyóiratoldalból kivágás útján 8 db, decimális jelzettel ellátott A-7 nagyságú cédulához juthatott az olvasó, amelyeket könyvtári kartonként lerakhatott, rendszerezhetett és folytonosan kiegészíthetett. A figyelőszolgálat mondhatjuk ilyen társbérletes megoldásban egy éven keresztül működött, mignem 1950 májusában önálló létet kapott, s attól kezdve külön előállításban, A-7 méretű kartonokra sokszorosítva napjainkig a folyamatos műszaki dokumentáció egyik kedvelt, aránylag széles körben elterjedt eszköze. A külön figyelőszolgálat mellett egyrészt papírtakarékossági okok szóltak /mert a lapszemlék egyoldalas nyomása sok papírt igényelt/, másrészt annak a helyzetnek figyelembevételé is, hogy a lapszemlék előfizetői az egyes oldalak felvágásával járó munkától általában idegenkedtek.

A folyamatos műszaki tájékoztatásnak ez a két alapvető típusa több esztendőn keresztül a dokumentáció kizárólagos eszközeit is jelentette. A Műszaki Dokumentációs Központ, illetve utóda: az Országos Műszaki Könyvtár éveken keresztül beérte és be is érhetette azzal, hogy e két alapvető dokumentációs szolgálatának kiépítésére és fejlesztésére fordítsa erőfeszítéseit. Néhány esztendő elmúltával azonban ujabb igények és szükségletek jelentkeztek. Ezek elsősorban a differenciáltabb folyamatos műszaki tájékoztató anyag irányában mutatkoztak meg. Kitűnt ui., hogy a figyelőkartonszolgálat a maga mechanikus rendszerével nem képes az igénylők egyre finomítottabban jelentkező igényeit hiánytalanul kielégíteni. A figyelőkartonszolgáltatásban a dolog természete szerint előre meghatározott tárgyköröket lehet csak igényelni, s ezek a tárgykörök -bárhogyan is tervezzék azokat meg- teljességgel soha nem fognak tudni a megrendelők tényleges igényeihez alkalmazkodni. Ehhez képest a kartonszolgáltatás előfizetői általában többszörösen több kartont kapnak, mint amire szükségük van, s így az anyag kiválogatásában rájuk mindenkor meg lehetőségen számottevő kiszűrő munka vár. Ugyanakkor viszont a

kartonszolgáltatás -bármilyen gonddal állítsa is össze az igénylő a megrendelt tárgyköröket- nem tud aránylag teljes tájékoztatást adni az igénylő irodalmi témáihoz, mert az anyag szako zása nem simul pontosan az egyes témákhoz, a szako zás nem tekinthet minden felmerülhet ő besorolási szempont-ra, s magából a referátumból, ill. sok esetben csak a címből kiindulva, nem is tárhatja fel a tanulmány nak éppen azt a lényeges tartalmát, amely adott esetben a kartonszolgáltatás megrendelőjét különlegesen érdekli.

Mindezekre a körülményekre és a kartonszolgáltatás ezek-
kel kapcsolatos elégtelenségére figyelemmel, az OMK 1955-ben
kísérletképpen, majd beválásával 1956-tól kezd őd ően rendsze-
resen uj szolgáltatást vezetett be: a témafigyel őszolgálatot
/1. erről bővebben e sorok írójától: Tárgyszavas témafigye-
lés. Uj dokumentációs szolgáltatás az OMK-ban. Műszaki Könyv-
tárosok Tájékoztatója, 1955. 5.sz. 10-15.old.; A témafigye-
lés szervezési kérdései és gyakorlati működése az 1955. évi
kísérleti bevezetés során. Műszaki Könyvtárosok Tájékoztató-
ja, 1955. 6.sz. 34-42.old.; Differenzierung der Dokumentati-
onsarbeit in der Technischen Landesbibliothek, Budapest. Do-
kumentation, 1956. Jg. 3.H.5. p.97-101./ Ez az uj folyama-
tos dokumentációs szolgálat a megindításától fogva eltelt
több mint két esztendő s gyakorlat tapasztalatai szerint igen
jól bevált. Teljesíteni tudta és tudja azokat a feladatokat,
amelyek ellátására életre keltették, nevezetesen a differen-
ciált témák anyagának felkutatását és a figyel őszolgálatnál
gyorsabban és rövidebb időközökben a megrendelőkhöz juttatá-
sát.

A témafigyelés mint a folyamatos műszaki tájékoztatás
uj intézménye a sajátos műszaki követelményeknek tesz diffe-
renciált megoldási módon eleget. Sajátosan hazai, mondhatjuk
OMK-találmány is, mert konstrukciójához és alkalmazásba vé-
teléhez nem álltak előttünk sem hazai, sem külföldi példák.
Mindenesetre voltak és vannak intézmények a dokumentáció ha-
zai és külföldi területén, amelyek a fennálló dokumentációs
igények bizonyos vonatkozásu kielégítését ebben az irányban
már szolgálják. Igy az irodalomkutatás megadott speciális
témák irodalmát visszamen őleg állítja össze; különféle saj-
t őszolgálatok megadott kérdések felbukkanását figyelik a
napisajtóban, és azokról kívágásokat küldenek ki megrende-
l őikhez. A témafigyelés szervezeti formáját kétségtelenül
ezek, a különféle területeken különböz ő rendeltetéssel m űk ő-
d ő intézmények impresszionálták, de a belőlük hasznosítható
lényeg felismerése nyomán az uj intézmény szerkezetét és m ű-
ködését egyedi, nevesített módon az intézményesült témafigye-

lés formájában foglaltuk egybe. Ez érdemileg ugyanazt nyújtja /sőt sok tekintetben többet/, mint az irodalomkutatás, /mert közvetlen forrásokban kutat/, folyamatosságban és gyorsaságban pedig hasonló a sajtószolgálatokhoz, azzal a különbséggel mégis, hogy a dolog természeténél fogva nem kivágásokat ad /mert ez az értékes folyóiratanyagnál szóba sem jöhet/, hanem szabályos dokumentációs kivonatolt tájékoztatást.

A témafigyelés intézményének a dokumentáció két klasszikus formájával: a lapszemlékkel és a figyelőszolgálattal szemben megvannak a maga alkalmazásbeli hátrányai, illetve inkább jellemzői. Ezek leglényegesebbike az, hogy a figyelt témák körét mindenkor a figyeltetés megvalósíthatásának határai között kell tartani. Ezzel a berendezéssel mindenkor csak annyi igényt lehet kielégíteni, éspedig olyan szakmai megoszlásban, amennyit a működő dokumentációs szervezet referáló tagjai a tapasztalatok szerint megnyugtató megbízhatósággal valóban folyamatosan figyelni képesek. Megvan az a további hátránya is, hogy új témaigényekkel nem lehet a szolgáltatásba bármikor bekapcsolódni, hanem csak akkor, amikor egy-egy új dokumentációs időszak anyagát előkészítik, mert a témákat jegyzékekben kell kiadni a referálóknak, s ezt a munkát csak egyesítetten, egy-egy alkalommal lehet ésszerűen elvégezni. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy a témafigyelés nem mechanizált tömegmunka, hanem egyénileg meghatározott, valósággal "méretre" készülő egyedi tevékenység, akkor ez a sajátossága nem írható hátrányára, hanem a dolog természetéből eredő jellemzőjének tekintendő.

Ez az egyediség mutatkozik meg a témafigyelés tájékoztató munkájának számszerű adataiban és eredményeiben. Amíg ui. a figyelő kartonszolgáltatásban, ahol a tárgyköröket nyomtatott tájékoztatóban felsorolt jegyzékből lehet csak kiválogatni /amely régebben 1200, majd 800, újabban mintegy 1700 tárgykört tartalmaz/, az aránylag nagy számban azonos tárgykörökre teljesített megrendelések, valamint a tárgykörök széles mérvű terjedelme folytán havonta mintegy 8000 tárgykörben 100-120 ezer figyelőkarton kerül ezidőszere mintegy 240 megrendelő részére kiküldésre, addig a témafigyelő szolgálatban a mintegy 160 megrendelő részére az összesen kb. 800 megadott szűk témára havi 2000-2500 témafigyelő tájékoztatás esik. Ez természetesen korántsem mutatja a témafigyelés hatékonyságának gyengébb fokát, hanem csak azt, hogy itt a bőségben ontott anyag helyett erősen szűrt, a szűken megvont témákhoz jól alkalmazkodó anyagot küldünk ki, amelyben az igénylőnek már alig kell a használhatóság szempontjából az előbbinél szükséges szűrő munkát végezni. Azt, hogy

ez a gyakorlatban valóban így is jelentkezik, misem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a témafigyelés alapján az OMK fordítási osztályán jelentkező fordítási igények megközelítik a figyelő kartonszolgáltatás alapján rendelt fordítások számának a felét, ami a kétfajta szolgáltatásban résztvevő megrendelők számára és a megrendelt tárgykörök, valamint a kiküldött tájékoztató anyag mennyiségére /100 000-rel szemben 2000/ figyelemmel a tényleges felhasználás hatásfokát messzemenően a témafigyelés javára dönti el.

A témafigyelés további előnye a differenciált anyagfeltáráson és a jobb hatásfoku gyakorlati felhasználáson túlmenően a tájékoztatóanyag gyorsabb kiküldésében is jelentkezik. Amíg ui. a műszaki lapszemlékben közölt anyag a referált külföldi folyóirat Magyarországra érkezésétől számított 5-6, optimálisan 4 hónap múlva, a figyelő kartonszolgálat útján optimálisan 3 hónap múlva kerül az olvasóhoz, addig a témafigyelőszolgálatban ez a specializált anyag általában már a 2. hónapban kiküldésre kerül. Ez a gyorsasági előny azonban itt természetesen csak a teljes dokumentációs anyag egy kisebb részére, az olvasók körét számítva pedig méginkább tört hányadra nézve jelentkezik. A folyamatos műszaki tájékoztatás új útjait tovább keresve, ezért a megvalósítandó legfőbb követelménynek a f. évben újra induló dokumentációs munkánk során a gyorstájékoztatásnak további kiterjesztését kellett tekinteni.

Ebből a meggondolásból indítottuk ez év elején, ill. tavaszán útjára -egyelőre kísérletképpen- a folyamatos műszaki tájékoztatás két újabb eszközét: a tartalomjegyzék-fordítási szolgálatot és az un. expressz tájékoztatást.- A tartalomjegyzék-fordítási szolgálat érdemi dokumentációs szolgáltatásában homlokegyenest eltér a témafigyelésben megvalósított differenciált tájékoztatás célkitűzésétől. Nem speciális anyagot tár fel, de mégcsak nem is tárgykörök szerint bontott anyagot juttat el olvasóihoz, hanem egyes folyóiratoknak a tartalomra utaló címmel ellátott teljes műszaki érdekű tartalmát. Fő érdeme és életrekeltésének legfőbb indoka viszonylagos gyorsaságában áll, amennyiben ez a szolgáltatás a folyóirat beérkezésétől számított 3-4 héten belül a megrendelő kezéhez juthat.

Tartalmi megvalósításában ezt a szolgálatot továbbmenően egy másik lényeges szempont különbözteti meg a magyar dokumentáció egyéb formáitól: a dokumentálásra kerülő anyag kiválogatásának módja. Bizonyos értelmű válogatás itt is van, ez azonban magukra az ebben a szolgáltatásban dokumen-

tált folyóiratokra vonatkozik. Nem minden egyes egyébként dokumentált külföldi műszaki folyóiratot osztunk és osztottunk be ui. ebbe a szolgáltatásba. Elsősorban is nem valamennyi műszaki fő szakágban indítottuk utjára ezt a szolgáltatást, hanem kísérletképpen csak négy fő szakterületen, um. a kohászat, a gépészet, az elektro- és híradástechnika, valamint a vegyészet területén. De még ezeken a területeken sem nyújtattunk a szakma minden ismertebb folyóiratára kiterjedő fordítási szolgáltatást, hanem -főleg papírtakarékossági okból- be kellett érniük az egyes szakmák nyelvterületek szerint un. vezetőlapjainak a szolgáltatásba bevonásával. Ez annyit jelent, hogy mind a négy említett szakterületen egyenként 30-35 folyóirat tartalomjegyzékét készítjük el. Ezekre nézve azonban már nem alkalmazzuk a referáló munka során Magyarországon kezdettől fogva érvényesített válogatást, hanem a vonatkozó folyóiratok tartalomjegyzékében szereplő minden műszaki érdeklő közlést közre is adunk. Lényegileg tehát ezekből a folyóiratokból megjelent minden egyes műszaki tanulmányról az A-4 méretben sokszorosított tartalomjegyzék-fordításban hirt adunk, azaz ezeket a folyóiratokat a teljesség alapján dokumentáljuk. Személyi, egyesületi hírekről, kizárólag kereskedelmi vagy propaganda tartalmu közleményekről természetesen nem adunk tájékoztatást, a műszaki tartalmu anyagban azonban semminemű válogatást, szelektálást nem hajtunk végre. Így ebben a szolgáltatásban elhárul az az aggály, amely a szelektáló dokumentálással kapcsolatban mindenkor indokoltan felmerül, hogy egyes, esetleg jelentékeny tanulmányok is a válogatás szempontjai vagy az alkalmazás' során érvényesített egyéb megfontolások vagy éppen elnézések miatt kimaradnak. Minthogy pedig a szelektálás nélkül végzett feltárás az egyes szakmák legjelentékenyebb folyóiratanyagára érvényesül, s a többire nézve változatlanul fennáll a válogatás szerinti dokumentálás gyakorlata, azt lehetne mondani, hogy ezzel a legszerencsésebb változattal oldottuk meg a szelektálással vagy a teljesség elve alapján való dokumentálás alternatíváját. A válasz azonban sajnos erre a kérdésre - miként az életjelenségek minden más vonatkozásában is - nem olyan egyszerű és egysiku. A teljes tájékoztatás itt ui. nem referátum formájában, hanem csak a cím lefordításában /még hozzá nem is a címfordításoknál megkívánt kiegészítő jellemző adatokkal, hanem csak a tartalomjegyzékben szereplő közlésekre korlátozódva/ jelentkezik, s emellett a közreadott anyag nem tagolódik folyóiratcikk-egységek, hanem csak folyóirat egységek szerint, ami a közvetlen szakozott tagolást, felhasználást és tárolást így nem teszi lehetővé. A vezető

szakmai folyóiratokra ekként megvalósuló teljes dokumentálás ezért korántsem egyenértékű a dokumentáció két klasszikus formájával vagy éppen a témafigyelés differenciált nevesített formájával, hanem azoknál a dokumentációs hasznosítás szempontjából lényegesen kisebb értékű. Ezért csak áttatnánk magunkat, ha arra az álláspontra helyezkednénk, hogy a tartalomjegyzék-fordítási szolgálatba bevont folyóiratokra nézve a dokumentálást a legszélesebb alapokon, a teljesség elve alapján megvalósítottuk, s ezért ezeket a folyóiratokat a szokványos referáló munkából ki is lehetne rekeszteni. Éppen ezért ez a szimplifikált megoldás be sem következett, s a szóban lévő folyóiratokat tartalomjegyzékük lefordítása után éppen úgy referálás alá is vonjuk, mint a szakma többi folyóiratát, s azokból a szelektálási elv alapján készülő referátumok a műszaki lapszemlékben és a figyelő kartonszolgáltatásban a szokásos néhány hónapos időeltolódással éppen úgy megjelennek, mint az egyéb eredetű referátumok.

A döntő ennél a szolgáltatásnál mindenesetre az, hogy az egyes szakmák vezető folyóiratainak tartalmáról a megrendelők aránylag igen rövid időn belül magyarnyelvű híradszamban értesülhetnek. A gyakorlati felhasználás szempontjából ezek az A-4 méretű szabadlapokra sokszorosított tartalommutatók négy vonatkozásban is figyelembejönnek. Egyrészt mentesítik az üzemi könyvtárost az eredeti folyóiratpéldány köröztetésétől, helyette a sokszorosított tartalomjegyzékfordítást használva erre a célra, másrészt pedig adott esetben maguknak a tartalomjegyzékeknek lefordításától is /ahol az üzemben ilyen igények is vannak/. További felhasználási lehetőségük abban is jelentkezik, hogy az üzemi könyvtáros a tartalomjegyzékfordítást a köröztetés után vagy többes példányban rendelve a tartalomjegyzéket, a további példányt későbbi tájékoztatás végett az eredeti folyóiratban is tárolhatja. Nem utolsó sorban végül az a jelentősége és különleges értéke is lehet az egyes tartalomjegyzékfordításoknak, hogy hirt adhatnak előfizetők részére olyan folyóiratok tartalmáról is, amelyeket az üzem eltérő profilja miatt vagy takarékosági okokból nem tartanak előfizetésben. Ilyen esetekben a tartalomjegyzék-fordítási szolgálat valójában külföldi folyóiratot is pótol, s bizonyos mértékig valuta-megtakarító hatása is lehet.

Ha ekként ennek az új folyamatos tájékoztatási szolgáltatásunknak a gyorsszolgáltatásban jelentkező előnyökön túlmenő jelentősége is van, a valamennyi szakmára és esetleg a folyóiratok szakmán belüli szélesebb körére való kiterjesz-

tésének, azaz az új szolgálat intézményes kifejlesztésének az OMK-ban előreláthatóan nem lesznek meg a lehetőségei. Az eddigi négy fő szakma mellé még további 25-30 /habár egyenként kisebb és szűkebb/ szakterület folyóiratait bevonni olyan feladatot jelentene, amelyet az OMK központilag határidőre sem lebonyolítani nem lenne képes, sem a szükséges papírmennyiség és sokszorosítási kapacitás nem áll rendelkezésére. Ezért a fejlődés útjának ezen a területen az az iránya lenne kívánatos, amely szerint hasonló szolgáltatásokat az egyes ipari tárcák körében alközpontszerűen működő dokumentációs intézmények vagy vállalatok is kezdeményeznének, s ezzel ezeket az igényeket a vonatkozó szűkebb területeken maguk elégitenék ki.

Az OMK legújabbban -szintén kísérletképpen- bevezetett másik gyorsszolgáltatása: az expressz tájékoztatás célkitűzésében és módszerében a leghaladottabb dokumentációs követelmények kielégítését szolgálja. Nevezetesen az a célja, hogy tájékoztatást adjon a legértékesebb és konkrétan is felhasználható szakirodalmi anyagról a lehető legrövidebb időn belül, s ezt a tájékoztatást egyedileg kiszemelten pontosan azoknak a termelő üzemeknek nyújtja, amelyek a szakirodalmi anyag eredményeinek és tapasztalatainak felhasználásában érdekeltek lehetnek. Ezért elsősorban is sem anyagára, sem a címzettek körére nézve nem tömegszolgáltatás, hanem erősen szűrt differenciált dokumentációs tevékenység. Közel áll az egyedi kialakítás szempontjából a témafigyeléshez, de attól sok jellemző tekintetben mégis eltér. Nem megadott témára vonatkozó anyagot kutat és állít össze, mint utóbbi, hanem magából a szakirodalmi anyagból, mégpedig annak értékéből indul ki, és a hasznosítható anyaghoz válogatja ki a számbajövő érdekelteket. Így ez a szolgáltatás a legtisztább és legjellemzőbb fajtája az un. iniciatív dokumentációnak, amely az érdekelteket igényeik bevárása nélkül keresi fel számukra hasznos szakirodalmi anyaggal. Ezért természetesen ez a szolgáltatás mai megjelenési formájában meg sem rendelhető, azt az OMK saját kezdeményezéséből öntevékenyen és minden ellenszolgáltatás nélkül nyújtja.

A kísérletképpen bevezetett ezt a haladott dokumentációs szolgáltatást egyelőre csak egy-két iparágban, elsősorban a textiliparban alkalmazzuk, s az itt szerzett tapasztalatok alapján foglalunk majd állást abban a kérdésben, hogy ez a szolgáltatásfajta milyen mértékben terjeszthető ki az ipar egyéb területeire is, s hogy ezt a feladatot a maga

egyedi kivitelezésében az OMK dokumentációs szervezete milyen hatásokkal tudja ellátni. Mert a megvalósítandó feladatok e téren nem könnyűek. Elsősorban is a dokumentációs szervezetnek a vonatkozó szakma műszaki ismeretanyagának részletekbe menő ismeretében szakmailag megnyugtatóan értékelni kell tudnia a referált tanulmányokat, és pedig nemcsak a műszaki haladás szempontjából közölt eredményeik alapján, hanem atekintetben is, hogy a vonatkozó műszaki gondolat, eljárás vagy tökéletesítés a magyar ipar szempontjából is felhasználható-e, s ha igen, melyek az ebben a vonatkozásban figyelembejövő magyar termelő üzemek. Csak ilyen előfeltétel tényleges jelenléte esetében van meg az a szellemi háttér, amelyre ezt az igen haladott dokumentációs szolgáltatást felépíteni lehet. Nyilvánvaló ezért, hogy a bevezetett új dokumentációs szolgáltatást az első alkalmazási területén elért eredményei nyomán aligha lehet önműködően más munkaterületekre is átültetni, hanem a kiterjesztésre figyelembe vett minden egyes újabb szakterületen esetileg kell eldönteni, hogy a műfaj hatékony működéséhez szükséges előfeltételek a vonatkozó szakterület dokumentációs szervezetében megvannak-e, illetve hogy azokat miként kell biztosítani.

A technikai lebonyolítás módja, amely egyébként az új dokumentációs szolgálat rendkívüli gyorsaságát biztosítja /ezért az expressz tájékoztatás elnevezés/, egyébként már az eddigiekben is kidolgozva rendelkezésre áll. Ehhez képest az expressz tájékoztatásban a vonatkozó folyóiratszám Magyarországra érkezésétől számított 1-2 héten belül a szolgáltatás egyedi, névre szóló közlései az érdekelt vállalatok főmérnökeinek vagy főtechnológusainak íróasztalára kerülnek. Minthogy pedig ezek egyedi levélbeli értesítés formájában jutnak el az érdekelt vállalatok megnevezett vezető műszaki dolgozóihoz, s nem más és bő anyagot is tartalmazó kiadvány formájában, minden alapja megvan annak a feltevésnek, hogy ezt a közlést az érdekeltek figyelmükben is részesítik. Az eddig szerzett tapasztalatok mind amellettszólnak, hogy az egyedileg tájékoztatott vállalatok érdeklődése az eredeti anyag iránt minden eddigi dokumentációs szolgáltatásunknál nagyobb hatásfoku.

Az OMK fentiekben jellemzett új dokumentációs szolgáltatásai különböző oldalokról kiindulva, de lényegileg mind annak az utját keresik, hogyan lehet a folyamatosan megjelenő szakirodalomról folyamatosan olyan tájékoztatást adni, amely napjaink növekvő tempójával és egyre fokozódó igényeivel dokumentációs vonatkozásban fel tudja venni a versenyt.

A dokumentáció klasszikus szolgáltatásai: a lapszemlék és a figyelőszolgálat természetesen a haladottabb új tájékoztatási módok bevezetésével nem kerülnek lomtárba, azok fenntartására változatlanul szükség van. De úgy kell azokat tekinteni, mint a repülés korszakában a vasuti személyforgalmat: változatlanul fennáll, zavartalanul üzemben marad, sőt fejlődik is, de mellette helyet kapnak - természetesen lényegesen szűkebb volumenben - azok a haladottabb berendezések is, amelyeket korunk követelményei hívtak életre. A dokumentáció sem állhat meg kizárólag régi intézményeinek mennyiségi kiterjesztésében és minőségi javításában, hanem olyan új utakat is kell keresnie, amelyek korunk fokozottabb igényeit az eddigieknél bizonyos vonatkozásban jobban ki tudják elégíteni.

Az új utaknak ez a keresése az eddig bevezetett új dokumentációs szolgáltatásokkal ezután sem állhat meg: gond-
dal kell továbbra is vizsgálnunk a továbbfejlesztés újabb lehetőségeit, s ahol újabb eszközök és módok kínálóznak, bátran és kezdeményezőn kell élni velük. A dokumentáció hatékonyságát az alkalmazott módok sokfélesége nem zavarja, hanem ellenkezőleg a többszörösére emeli. A dokumentációs munka ilyen természete alapján a dokumentáció devizájaként merjük ajánlani a régi bölcs tanács: "nem sokfélé, de sokat" így alakított változatát: "nemcsak sokat, de sokféle uton is."

Dr. Polzovics Iván

- x - x - x - x -

Magyar dokumentációs szakcikkek kivonatainak

külföldre juttatása.

Az 1956. évben Berlinben tartott dokumentációs konferencia határozatának értelmében az Országos Műszaki Könyvtár Módszertani Csoportja megküldi az NDK dokumentációs szerveinek a magyar szaklapokban megjelent dokumentációs jellegű cikkek németnyelvű tartalmi kivonatát, a népi demokratikus országokba történő továbbítás céljából.